

Никола Живановић

АНТОЛОГИЈА ИМАЖИСТИЧКЕ ПОЕЗИЈЕ

Имажизам

Године 1904. млади студент математике, Т. Е. Хјум, избачен је са Кембриџа због бунтовничког понашања. Напустивши студије биологије исте године, отпутовао је у Канаду. Широки преријски пејзаж га је опчинио: “По први пут сам осетио потребу или неизбежност писања стихова када сам пожелео да створим необичан квалитет осећања које је узроковано равницом и пространим хоризонтима западне Канаде.” Вративши се у Европу почео је да учи више о ликовној уметности, књижевности и филозофији. Године 1907. почео је да слуша предавања Анрија Бергсона, Ремија де Гурмона и Жила Голтјера у Бриселу. Године 1908. почео је да формира сопствену поетику и скупио око себе групу писаца. Називали су се *Клуб њесника*. Овој групи није припадао нико од каснијих *имажиста*, нити је тада постојао термин “имажизам”. Хјум је написао неколико песама да илуструје своју теорију.

Групу је у једном новинском чланку оштро осудио Ф. С. Флинт. Из овога сукоба и живе расправе која је уследила, настало је пријатељство Хјума и Флинта. Флинт је у то време већ био заговорник слободног стиха и сматрало се да зна више о савременим француским песницима од било ког у Лондону. Хјум и Флинт су формирали нову песничку групу. Први састанак одржан је 25. марта 1909. на Ајфеловој кули (по којој је група и добила име). Састајали су се у Сохоу четвртком увече. Говорили су о савременој поезији и томе како би је требало заменити слободним стихом по узору на јапанске форме танка и хаикаи, као и о јеврејској поезији. Велики утицај на групу, по Флинтовим речима, извршили су француски симболисти.

У априлу 1909. групи се прикључио двадесетпетогодишњи Езра Паунд. Паунд је већ дошао до сличних ставова. У октобру 1908. написао је у писму Вилијаму Карлосу Вилијамсу која су “највећа достигнућа поезије“:

1. сликати ствари како их видим
2. лепота
3. ослобођеност од дидактике

4. само је ствар лепог понашања ако понављаш оно што је радило неколико других људи да би то урадио боље или бар једноставније; коначна оригиналност се, наравно, не доводи у питање.

Године 1911. групи се прикључује и Хилда Дулитл (Х. Д.). Она је у Америци већ била верена са Паундом, али је њен отац раскинуо веридбу. У Лондону је упознала Ричарда Олдингтона за кога ће се ускоро удати. Обоје су гајили велику љубав према грчкој поезији. Те године је Харијет Монро (критичар *Чикаџо ѿрибјуна*) основала часопис *Поезија* и поставила Паунда за страног заступника. Хјум је за то време похађао предавања Анрија Бергсона о слици (the image), а Паунд је готово одмах после тога слушао Хјумова предавања о Бергсону.

Формирали су нову групу. Хилда Дулитл и Ричард Олдингтон су се састајали са Паундом у чајџиници у Кенсингтону. Том приликом су му давали своје песме да их критикује. На једном таквом састанку, у пролеће 1912. Паунд је Хилди Дулитл и Ричарду Олдингтону, на њихово изненађење, рекао да су *имажисџи*. Послао је неколико њихових песама Харијети Монро да их објави у *Поезији*. У пропратном писму је написао: “Ово је таква америчка ствар коју могу показати овде у Паризу, а да не испаднем будала. Објективна - без исклизнућа; непосредна - без експресивне употребе придева, без метафора које не могу дозволити испитивање. То је прецизан говор, прецизан као грчки!”

Исте године Паунд објављује своју четврту збирку песама *Прошивударци*. Као додатак књизи унета су, како их је он назвао, “сабрана песничка дела Т. Е. Хјума,” са белешком у којој се по први пут нашла одштампана реч - имажист.

Марта 1913. у *Поезији* су објављени први поетички текстови имажиста. *Имажизам* Ф.С. Флинта и *Неколико немој* Езре Паунда. У њима је слика дефинисана као “оно што представља интелектуални и емоционални комплекс који постоји у једном тренутку“. Флинт је поставио следећа правила:

1. непосредна обрада “ствари“ била она субјективна или објективна
2. апсолутно не користити реч која не доприноси представљању

3. када је у питању ритам: компоновати према музичкој фрази а не према метрону.

Паунд је овим ставовима додао још неке:

1. не користи сувишне речи ни придеве који нешто не откривају
2. клони се апстракције
3. или немој користити украс уопште, или користи добар украс
4. не цепкај своју ствар у одвојене јамбове; не умртвљавај сваки стих на крају, да би наредни почео у уздижућем тону.

Следећи корак било је прављење антологије са Хилдом Дулитл и Ричардом Олдингтоном као централним фигурама. Паунд је желео да афирмише њихов рад. Касније је признао да је назив имајизам “измишљен да се лансирају Х. Д. и Олдингтон пре него што је иједно имало довољно песама за самосталну збирку.“ Антологија је објављена марта 1914. под називом *Des Imaginistes*. У антологији су се нашли Ф. С. Флинт, С. Кенел, Ејми Ловел, Вилијем Карлос Вилијамс, Џејмс Џојс, Форд Медокс Хефр, Ален Апвард и Џон Курнос. Олдингтон је рекао да петоро њих (Курнос, Хефр, Апвард, Џојс и Кенел) нису прави имајисти.

Имајисти су лоше примљени и у Америци и у Британији. У Лондону су многи купци враћали своје примерке књиге у књижаре у којима су их купили. Није било предговора да објасни нове технике, а наслов је био помало претенциозан и криптичан. Убрзо долази до свађе између Флинта и Паунда. Паунд је замерио Флинту што је у антологију унео раније песме које су само преправљене у духу имајизма. За *Лабудову песму* је чак рекао да није сигуран није ли старија верзија заправо боља имајистичка песма. Паунд је у једном писму Харијет Монро изјавио да нема ништа са најављеном антологијом *Неки имајистички песници*. Паунд се прикључио вортицизму, искључивијој форми имајизма. Вортицизам је изграђен као супротност футуризму, који је по Паундовим речима био “убрзани импресионизам... ширење уметности површине“. У септембру 1914. написао је чланак о вортицизму:

Посијоји врсиа поезије у којој музика, чистиа мелодија, као да избија у говор.

Посијоји и друа врсиа поезије у којој слика или скулптура као да “улазе у говор“.

Прва врсиа поезије је дуго називана “лириком“... друа врсиа поезије је истио толико ситара и цењена као лирика, али је до недавно нико није именовао. Ибик и Лиу Че су представљали “слику“. Данше је велики песник зашто што је познавао ову вештину, а Милтон је надуван зашто што је није познавао. Слика је најдаље моћуће удаљавање од реџорике. Реџорика је уметности преоблачења неке

неважне ствари да би се за неко време подвалило њублицу... Као “критички” њокрећ, “имажизам” се од 1912. до 1914. њирудио да њоезију уздиће на ниво њрозе.

Значајније је Паундово прављење разлике између имажизма и симболизма у истом чланку:

Симболизам се бавио “асоцијацијом” (здруживањем њојмова), као у алузији, ња чак и алеѡорији. Деѡрадирали су симбол на сѡаѡус речи, учинили су ѡа обликом меѡрономије. Неко може биѡи “симболичан”, на ѡример, ѡако ѡѡо корисѡи реч “крсѡ” у значењу “суђење”. Симболисѡички “симболи” имају фиксиране вредносѡи, као бројеви у ариѡмеѡици, као 1, 2 и 7. Имажисѡичке слике имају ѡроменљива значења као знаци а, б и х у алеѡбри... ѡесник мора корисѡиѡи слику заѡо ѡѡо је види или осећа, не заѡо ѡѡо мисли да је може ѡѡѡребиѡи да учини убедљивијим неки еѡички или економски сисѡем...

Паундовом напуштању групе свакако је допринело уплитање Ејми Ловел, која је желела да Паундов деспотизам замени “чистом демократијом”. Имала је јак карактер и доста новца. Под њеним утицајем договорено је да се објављују годишње антологије *Неких имажисѡичких ѡесника*. Песници би били поређани по алфаветском реду и сваки од њих би бирао песме којима жели да се представи. Ејми Ловел је на себе преузела објављивање књига у Бостону и Лондону. Паунд није пристао да учествује под таквим условима. У приказу антологије из 1916. у *Поезији* стоји: “Нажалост, имажизам је сада почео да означава сваку поезију писану у неримованом и неправилном стиху, а ‘слика’ - која се полако враћа чулу вида - почела је да означава неку врсту пиктуралне импресије.” После те књиге Ејми Ловел је одлучила да не објављује више антологија.

Теоријски ставови Т. Е. Хјума

Т. Е. Хјум није био оригиналан мислилац, али је брзо и лако асимилирао идеје, на пример оцену скулптуралне поезије Жила Голтијера, Бергсонову идеју прожимања (интерпенетрације), идеје Теодора Рибоа и Ремија де Гурмона. И сам Паунд је Гурмона читао пре него што је саставио први имажистички манифест и дошао до теоријске самосталности. Мада компликоване и замршене, Хјумове теорије су указале на пут имажизма.

На првом месту стоји његово разликовање романтичног и класичног. По њему је корен романтизма у томе што човек осећа да је “појединац бесконачна ризница”; и ако би се друштво реорганизовало уништавањем тлачитељског реда, ове могућности би добиле шансу и дошло би до напретка. Класично је супротност романтичном: “Човек је необично дефинисана и ограничена животиња чија је природа сасвим непроменљива. Једино помоћу традиције и организације нешто пристојно може настати од њега.” Хјум напада романтичарску сентименталност: “За њих стих увек значи изражавање неких емоција које су груписане око бескрајности света... ..Противим се немарности која не сматра да је песма песма ако не јадикује и не тужи због овог или оног.” Поезија скоре прошлости је за Хјума понор романтичарске декаденције: “Нећемо имати нови процват стиха док не дођемо до нових техника, нових правила, да им се окренемо...” Прорекао је да долази “период сувог, строгог, класичног стиха”. Жудео је за вером класичног песника који никад не заборавља своју коначност, ту границу човека. Увек има на уму да је помешан са земљом. Може скочити, али се увек враћа назад; никада не одлети у ваздух који га окружује.

Од Бергсона је преузео разлику интелекта и интуиције. Интелект само анализира, док је интуиција смештање уметника “назад у сам предмет неком врстом симпатије, рушећи границу коју простор ствара између њега и његовог модела”. Јако је значајан одломак из Хјумовог превода Бергсоновог *Увода у метафизику*: “Многе различите слике, узете из различитих категорија, могу, сливајући своја дејства, усмерити свест у прецизну тачку где се може ухватити извесна интуиција.” Хјум је закључио да је проза спроводник интелекта, поезија интуиције.

Из *Проблема стицила* Ремија де Гурмона, Хјум је преузео и развио идеју да је језик увек у тренутку умирања и да непрестано мора добијати нову дозу метафора. “Може се рећи да су слике рођене у поезији. Користе се у прози и, на крају, умиру дугом досадном смрћу у журналистичком енглеском. Поезија је директан говор, директан зато што се бави сликама. Индиректан говор је проза, зато што користи слике које су умрле и постале говорне фигуре.”

Заједно са Флинтотом, Хјум је уочио да су симболисти, који су доминирали француском поезијом између 1880. и 1900, ослободили француску поезију тираније конвенционалних форми; и то тако што су, вођени Гиставом Каном и песницима попут Жила Лафорга, развили технику слободног стиха.

Хјумов циљ је био да ревитализује језик. Желео је свеж приступ: “Морамо судити о свету из положаја животиње, изостављајући Истину... Животиње се налазе у стању у коме је и човек био пре него

што је симболички језик измишљен. Хјум је инсистирао на томе да ће ако се реченица или фраза посматрају као јединице значења уместо речи, однос између речи у реченици или фрази донети искру свежих аналогија које откривају посебно, појединачно, интуицију. Да би се то постигло, поезија се мора ослободити романтизма и постати имперсонална, чврста. Овај став о имперсоналности и објективности поезије водио је до друге особености имажиста - њихове одбојности према морализаторском тону вортициста.

Ф. С. Флинџ

ИМАЖИЗАМ

(Објављено у *Поезији*, марта 1913)

Појавила се извесна знатижеља по питању имајизма, а како нисам успео да пронађем ништа о томе у штампима, нашао сам једног имајисту, са намером да откријем шта сама група зна о “покрету”. Сакупио сам ове податке:

Имајисти признају да су савременици постимпресиониста и футуриста, али они немају ништа заједничко са овим школама. Нису објавили манифест. Нису револуционарна школа; њихово једино настојање је да пишу у складу са најбољом традицијом, какву проналазе код најбољих писаца свих времена - Сапфо, Катула, Вијона. Изгледа да су сасвим нетолерантни према свакој поезији која није писана са таквим настојањем, непознавање најбоље традиције нема оправдања. Имају неколико правила, сачињених из сопствених потреба, и нису их објавили. То су:

1. непосредна обрада “ствари”, била она субјективна или објективна
2. апсолутно не користити реч која не доприноси представљању
3. када је у питању ритам: компоновати према музичкој фрази, а не према метроному.

По овим стандардима процењују сву поезију и налазе да је најчешће мањкава. Такође се држе извесне “доктрине слике”, коју нису хтели да запишу; рекли су да се то не тиче публике и да би покренуло бескорисне расправе.

Начини помоћу којих убеђују нове песнике да прате њихова упутства су:

1. Показују му његове сопствене мисли већ савршено исказане код неког класика (школа у целини поседује импресивно образовање).

2. Поново пишу његове стихове пред њим, користећи десетак речи од његових педесет.

Чак и њихови противници, са нескривеном жалошћу признају да “макар спречавају лоше песнике да пишу“!

Налазим код њих озбиљност која је запањујућа за некога ко је навикао на уобичајени песнички дилетантизам у Лондону. Сматрају да је уметност сва наука, сва религија, филозофија и метафизика. Тачно је да се могу оптужити за снобизам, али то је бар снобизам у најдинамичнијем облику, са доста здравог разума и енергије иза себе; и строжи су према себи него према било ком другом.

ИЗ "ПРЕДГОВОРА НЕКИМ ИМАЖИСТИЧКИМ ПЕСНИЦИМА" 1915. (или 16)"

Песници у овој књизи не представљају групу. Неколико њих се не познају, лично са другима, али су уједињени извесним заједничким принципима, до којих су независно дошли. Ови принципи нису нови, већ изобичајени. Они су суштински за сву велику поезију, заправо за сву велику књижевност, и једноставно речено, они су:

1. Користити језик свакодневног говора, али увек употребљавати тачну реч, не скоро тачну или једноставно декоративну реч.

2. Створити нове ритмове - као изразе нових расположења - а не имитирати старе ритмове, који су само одјек старих расположења. Не инсистирамо на слободном стиху као на једином начину да се поезија пише. Боримо се за њега као за принцип слободе. Верујемо да се индивидуалност песника чешће може изразити у слободном стиху него у конвенционалним формама. У поезији, нова каденца значи нову идеју.

3. Дозволити потпуну слободу у избору теме. Није добра уметност писати лоше о авионима или аутомобилима; нити је нужно лоша уметност писати добро о прошлости. Страсно верујемо у уметничку вредност модерног живота, али желимо да укажемо на то да не постоји ништа толико неинспиративно, ни толико старомодно као авион из 1911.

4. Представити слику¹⁾ (одатле назив "имажист"). Нисмо сликарска школа, али верујемо да поезија треба прецизно да изрази појединости, а не да се бави нејасним општостима, ма колико биле величанствене и звучне. Из тог разлога се супротстављамо космичком песнику, за кога нам се чини да избегава стварне проблеме уметности.

5. Створити поезију која је оштро оцртана и јасна, не мутна или недефинисана.

6. На крају, већина нас верује да је сажетост сама суштина поезије.

ИЗ ПРЕДГОВОРА "НЕКИМ ИМАЖИСТИЧКИМ ПЕСНИЦИМА" 1916.

На првом месту "имажизам" не значи представљање слике. "Имажизам" се односи на начин, а не на предмет представљања. То значи јасно представљање било чега што аутор жели да изрази. Он може желети да изрази стање неодлучности, у том случају песма ће бити неодлучна; може желети да изнесе пред свог читаоца непрестано померање и мењање осветљења једног пејзажа, или различита гледишта у свести особе под јаким осећањима, тада се његова песма мора померати и мењати да би то јасно изразила. "Тачна реч" не значи реч која прецизно описује предмет по себи, већ реч која пред читаоца тачно представља ефекат који је тај предмет изазвао у свести песника у тренутку стварања. Имажисти се мало баве сличностима, отуда већи део њихове поезије није метафоричан. Разлог за ово је тај што, мада знају да је ова стилска фигура интегрални део свеколике поезије, сматрају да стално стављање једне слике преко друге замућује централни ефекат.

Француски критичар Реми де Гурмон написао је прошлог лета у *La France* да су имажисти потомци француских симболиста. У предговору својој књизи *Књижа маски*, господин Де Гурмон је овако описао симболизам: "Индивидуализам у књижевности, слобода уметности, напуштање постојећих форми... Једини изговор који човек може имати за писање је да записује себе, да открије другима свет који одсликава себе у његовом личном огледалу... Он треба да створи сопствену естетику - и треба да признамо онолико естетика колико има оригиналних свести, и да их процењујемо по ономе што јесу, а не по ономе што нису." У овом смислу имажисти су наследници симболиста; они су индивидуалисти.

Једини разлог зашто је имажизам деловао толико анархично и непознато енглеским и америчким критичарима је тај што њихови умови не дозивају у свест лако и брзо кораке којима је модерна уметност стигла до савремене позиције. Њен непосредни прототип не може бити пронађен у енглеској или америчкој књижевности, њега морамо тражити у Европи. Са Дебисијем и Стравинским у музици, Гогеном и Матисом у сликарству, требало би свакоме да буде очигледно да је уметност ушла у еру промене. Али музика и сликарство су универзални језици, тако да смо се навикли на нове идиоме у њима, док нам је још увек тешко да препознамо промењени идиом књижевности.

Чвор ситуације је баш овде. Он је у употребљеном идиому. Имажизам тежи да буде процењен на основу другачијих стандарда од оних који су се употребљавали у уметности деветнаестог века. Имажистичка поезија је несхватљива људима чији је једини пробни камен за уметност књижевност једне земље у периоду од пет векова. И осветљавајућа је чињеница да су међу песницима и људима упознатим са многим песничким идиомима имажисти ретко несхваћени. Можда се не слажу са нама, али нас не разумеју погрешно.

Ово не сме бити погрешно протумачено као жеља да омаловажимо своје претходнике. Напротив, имажисти се према прошлости односе са великим дивљењем и понизношћу. Али они су погођени труговима новог рођења. Спољашњи свет се мења, а са њим и људска осећања, а свако доба мора да изрази сопствена осећања на свој индивидуални начин. Ниједна уметност није “егоистичнија“ од друге; сва уметност се труди да изрази осећања уметника, било да је уобличена у наративној форми или употребљава личније изразе.

Није то о чему имажисти пишу оно што их чини тешким за разумевање, већ начин на који пишу. Сви народи имају законе прозодије, који с времена на време доживљавају промене. Закони енглеске метричке прозодије познати су свакоме ко је заинтересован за њу. Али то је само једна форма прозодије. Други народи су имали другачије: англосаксонска поезија је заснована на алитерацији, грчка и римска на квантитету, оријентална на понављању, а јапански хоку је своје ефекте засновао на једној прецизној и непроменљивој серији једноставних слогова²). Дакле поезија може бити писана на много начина. То што имажисти заснивају своју поезију на каденцама а не на метру, не чини их ни добрим ни лошим. И нико не схвата боље од њих да теорије и правила не чине поезију. Они за своје дело тврде само да је искрено.

Податак о “каденци“ је тај који је многе критичаре одвео у погрешном смеру, док су многи били заведени да кажу да је имажизам издао ритам, а ритам је основни квалитет њихове технике. Дефиниција

слободног стиха је - форма стиха заснована на каденци. Каденца у музици је једно, каденца у поезији сасвим друго, пошто се не служимо тоном већ ритмом. То је осећај савршене равнотеже тока и ритма. Не само да слогови морају пасти тако да појачају и наставе покрет, већ цела песма мора бити заокружена и врећена на свој почетак као кружни замах уравнотеженог клатна. Може бити брза или спора, може чак имати и трзаја, али мора имати овај савршени замах, чак и њени трзаји морају пратити централни покрет. На пример: претпоставимо да је некоме дат задатак да ходајући или тречећи опише велику кружницу за два минута. Два минута која може да потроши само мирно шетајући по њој. Али, у циљу да се овај задатак учини лакшим или тежим, као што се може догодити, од њега се захтева да сваку половину пређе за тачно минут. Није му наметнуто ниједно друго ограничење. Може дангубити у почетку, и дивље потрчати да би прешао половину кружнице за захтевано време, а онда завршити задатак тако што ће равномерно прећи другу половину до циља. Или може скакати, и трчати, и прескакати и застајкивати на све начине, надокнађујући то што је ишао споро тако што ће ићи брзо, или због претеране журбе неко време стајати, и варирати ове покрете на сваком делу пута по сопственом расположењу, само да за један минут пређе прву полукружницу, а за још један минут другу. Као други пример може се употребити јапански дрворез на коме се, као равнотежа жаби у једном углу, у другом налази цветна гранчица или бекар. Цветови нису истог облика нити величине као жаба, али је равнотежа очувана.

Јединица у слободном стиху није стопа, број слогова, квантитет или стих. Јединица је строфа, која може бити цела песма или њен део. Свака строфа је довршен круг: заправо, грчка реч "строфа" означава део песме који се рецитује док хор прави круг око олтара смештеног у средини позоришта. Сличност са кругом је више од сличности, то је у ствари чињеница. Наравно, круг не мора увек бити исте величине, нити је време предвиђено да се опише увек исто. Овде има простора за безбројне варијације. Такође, кругови се могу надовезивати један на други, покрети на покрете, док се не формира песма, под условом да је сваки круг за себе довршен и да се природно грана у правцу наредног. Али једна ствар се мора имати у виду: каденцирана песма је писана да се чита гласно, само тако ће се осетити ритам. Поезија је говорна а не писана уметност.

Песници слободног стиха су често оптуживани да тврде да су открили нешто ново. Немогуће је рећи где се зачела та идеја, свакако ниједан од бољих песника слободног стиха никада није био крив за тако смешну изјаву. Израз "слободан стих" је нов, ствар најнедвосмисленије није. У сваком погледу није нова у енглеској поезији.

Наћи ћете нешто веома слично у Драјденовом делу *Thrednodia Augustalis*; већи део Милтоновог Самсона борца је написан у њему; *Filomela* Метјуа Арнолда сјајан је пример слободног стиха (...)

Једна од честих оптужби имажиста заснива се на тврдњи да не пишу поезију већ “исецкану прозу“. Ова погрешна представа потиче од потпуног непознавања закона каденцираног стиха. Али шта је заправо поезија, а шта проза? Мора ли све што је штампано у једнаким радовима, са римама на крају, бити названо поезијом, а све писано у блоковима названо прозом. Аристотел, који је свакако о овоме знао више од било кога другога изјављује у својој *Реторици* да је проза ритмична и без метра (тачније, без инсистирања на неком јединственом ритму), а затим прелази на излагање стопе у прози, примећујући узгредно да јамб преовладава у свакодневној комуникацији. Чињеница је да нема лаког и брзог разграничења поезије и прозе. Као што је француски песник разлика Пол Фор рекао: “Поезија и проза су различити степени истог средства.“ Није питање типографије, није чак ни питање правила и форми. Поезија је визија у човековој души коју најбоље што уме преводи средствима која су му при руци.

Млади смо, експерименталисти смо, али тражимо да нас процењују по нашим сопственим стандардима, не онима која су одредили други људи у другим временима.

ИЗ ПИСМА ЕЗРЕ ПАУНДА ХАРИЈЕТИ МОНРО

Поезија мора бити писана “добро као проза“. Њен језик мора бити добар језик, који ни на који начин не одступа од говора осим већим интензитетом (тј. једноставношћу). Не сме бити књишких речи, перифраза, инверзија. Мора бити једноставан као најбоља Мопасанова проза, и строг као Стендалова.

Не сме бити уметака. Не речи које се расипају у ништа. Даровити не може достићи савршенство у сваком покушају, ово мора да буде једна НАМЕРА.

Ритам МОРА имати смисла. Не може бити само безбрижно отаљавање, независтан и без стварне везе са речима и смислом, тамти там тамти там там та.

Не сме бити клишеа, устаљених фраза, журналистичких стереотипа. Једино бекство од тога је прецизност, резултат велике усредсређености на то што се пише. Тест писца је његова могућност да постигне ту усредсређеност и његова моћ да остане усредсређен док не дође до краја песме, имала она два или две стотине стихова.

Објективност и опет објективност, и израз: без робовања прошлости, без нејасних придева (као “трпак, склизак, мемљив“), без тенисонијанског говора, без ичега, ичега што не можеш у некој околности, у набоју неког осећања заиста рећи. Сваки литераризам, свака књишка реч, траћи делић читаочевог стрпљења, делић његовог поверења у твоју искреност. Када неко заиста осећа и мисли, он замуцкује у обичном говору; то је само плусак, празна запенушаност узбуђености писањем, или опијеност метром, тај пада толико лако - о, колико лако! - у говор књига и песама које је прочитао.

Језик је сачињен од конкретних ствари. Уопштени изрази и неконкретни термини су ствар лењости; они су говор, не уметност, не стварање. Они су дејство ствари на писца, не креативни чин самог писца.

“Епитети“ су обично апстракције - мислим на оно што зову “епитетима“ у књигама о поезији. Једини придев који вреди користити је онај који је суштински за смисао тог места, не декоративни, накинђурени придев.

Олдингтон има своје повремене конкретизације, и зато је увек могуће да напише нешто добро. Поседује површинску спретност, велика и жалосна пукотина, а онда чврста тачка, прави центар, из које права ствар може нићи у сваком тренутку.

Флечер је праскав, блиставо искричав, праскав. Импресионистички темперамент. Створи напетост за трен ока.

Х.Д. и Вилијам К. Вилијамс су обоје боље опремљени емоцијама од Олдингтона, ал им недостаје површинска спретност. Да би створили стварно добре ствари треба им већа почивка.

Елиот је интелегентан, веома, али га не познајем довољно да бих могао ишта да предвидим.

...

Напомена

Осим текстова који се налазе у овом избору, за разумавање имајизма неопходни су, чак и далеко важнији, текстови Езре Паунда, који се могу наћи у књизи *Како да читам* у преводу Милована Данојлића.

Т. Е. Хјум

ЈЕСЕН

Јесен

Додир хладноће у јесењој ноћи -
Ходао сам напољу,
И видео румени месец који се наднео над ограду
Као фармер црвеног лица.
Нисам се зауставио да разговарам, већ сам само климнуо главом,
А унаоколо су биле сетне звезде
Лица белих као у градске деце.

Изнад дока

Изнад мирног дока у поноћ,
Умршен у високу ужад катарке
Виси месец. Што је изгледало тако далеко
Сада је само дечији балон, заборављен после игре.

Човек у вранином гнезду (пази човече)

Необични звуци ветра који дува
Поред катарке, у усамљеној ноћи.
Можда то море звижди - глуми радост
Да сакрије страх
Као дечак из села
Који дрхтећи пролази поред црквеног дворишта.

Слике

Старе зграде су некада биле градилишта
И звиждук радника.

*

Њена се сукња дигла као тамна магла
Са стубова од аметиста.

*

Звуци су трепетали
Као слепи мишеви у зору.

*

Наборани рубови сукње
Одскачу као таласи од стене.

Напомена преводаиоца:

Песме Т. Е. Хјума су понекад римоване. Рима је готово увек случајна. Приликом превођења одлучио сам се да их не римујем. Пошто су ово песме које илуструју Хјумове идеје, из којих ће настати имажизам, било ми је важно да очувам оно што је срж те поетике - прецизност слике и језика. Посматрајући Хјумову риму са историјско-књижевног становишта, може се рећи да њена употреба представља врсту компромиса са старијом поезијом.

Ричард Олдинџон

AU VIEUX JARDIN³⁾

AU VIEUX JARDIN

Седео сам овде срећан у баштама,
Посматрао мирну бару и трске
И тамне облаке
Које је ветар из висина
Кидао као лиснате гране
Разнобојног дрвећа прошлога лета;
Али мада сам веома уживао
У њима и у воденим љиљанима
Скоро сам заплакао
Због румене и беле боје углачаног камења за заставе
И бледожуте траве
Међу њима.

Епиграми

Нова љубав

Она има ново лишће
После својих мртвих цветова,
Као мало бадемово дрво
Које је повредио мраз.

Окшобар

Листови букве су сребрни
Зато што дрвету недостаје крви.

Под твојим пољупцем моје усне
Постају као листови букве у јесен.

Девојка

Ти си била чист звук сицилијанске фруле
Који нам још увек мучи мисли
Ти си била тих неколико нота
Хладног, фантастичног бола
Које пар њих сматра прелепим.

Амалфи

Спустићемо се до тебе,
О дубоко море,
И пловити на твојим бледозеленим таласима
Као расуте латице.

Спустићемо се до тебе са брда,
Са мирисних гајева лимуна,
Са врелог сунца,
Спустићемо се,
О Таласа
И пловити
На твојим бледозеленим таласима
Као латице.

Слике*1*

Као гондола пуна зеленог, мирисног воћа
Која плови кроз мрачне канале Венеције,
Ти, о изабрана,
Ушла си у мој напуштени град.

2

Плави дим јури
Као вртложни облак птица које нестају.
Тако моја љубав јури ка теби
Нестаје и обновљена је.

3

Црвено-жути месец на бледом небу
Када је сунце бледоцрвено
У магли између грана дрвећа
Ти си мени.

4

Као што младо буквино дрво на рубу шуме
Стоји мирно увече,
Па онда дрхти сваким својим листом у лакој ваздуху
И као да се плаши звезда -
Тако си мирна и тако устрептала.

5

Црвени јелени су високо у планинама,
Иза последњих борова.
И моје жеље отишле су са њима.

6

Цвет који је заљуљао ветар
Ускоро се поново пуни кишом:
Тако се моје срце полако пуни сузама
Док се ти не вратиш.

Заласци сунца

Бело тело вечери
Постаје скарлетно,
Расечено и издубљено и разгорело
До гримизног,
И подругљиво виси
Са венцима магле

А ветар
 Који дува од Лондона до Фландрије
 Има горак укус.

Предстража

Сумрак и дубока тишина...

Три војника збијена на клупи
 Поред усијаног котла,
 Четврти који стоји издвојено
 Гледајући облачну кишну зору.

Одједном познати звук птица -
 Јасни кукурик петла, грактање гракуше,
 Нежни зов конопљарке, "тинг! тинг!" зеба,
 И изнад свега шева
 Која надјачава чак и црвендаћа...

Уморни стражар се помера
 Мрмљајући реч "мир".

Грчки мермер

Πόντια, πόντια
 Бела суморна богињо
 Смилуј се на моју тугу
 О, тишино Пароса.

Нисам од ових под твојим ногама,
 Ова одећа и углађеност,
 Твој сам брат,
 Твој љубавник из прошлости који те зове
 А ти ме не чујеш.

Шапутао сам ти у твојој самоћи
 О нашој љубави у Фригији
 О далеким екстазама пламтећих поднева
 Када су нежне фруле
 Престајале у сенци кипариса,
 И смећи прсти пастира

Кретали се преко мршавих рамена;
И само је цврчак певао.

Говорио сам ти о брдима
И о шапутању трски
И сунцу над твојим грудима,

И ниси ме чула
Пóтиа, пóтиа,
Ниси ме чула.

Живе гробнице

Једне мрзле вечери када је паљба утихнула
Наслонио сам се на зид рова
Пишући за себе хоку
О месецу и цвећу и снегу.

Вече

Опаци, ред изнад реда,
Пресецају чисто небо;
Месец са дроњком измаглице негде око слабина
Између њих се смешта неспретна Венера -

И ево мене како је необуздано гледам
Преко судопере.

Прелаз ка дугој песми (одломак)

1.

Зора Троје
И старица дрема на сунцу,
Електра:

“Она са својим очима, и косом
Црвеном као крв на њеним слабашним рукама
И хитрим ковитлацем страсти,

Прашином на каменом гробу под златним хаљинама.
Због ње је краљу просута крв
И ја, чедна, сопствена невеста,
Старица, дрхтим на прохладном сунчевом сјају,
Краљева ћерка,
Али не љубавница ни мајка краљева.

Велика дела је учинио краљ, мој отац,
Али страст у женској крви
Бацила га је жалосног у гроб.

Ниједан мушкарац није просуо крв због мене.

Наоружала сам руку свог брата
Али сам устукнула, и дрхтала и плакала
Када јој је мач пробио утробу,
Жена је волела човека.

Ја сам била та која је убила њу;
Ко ју је осим жене могао мрзети толико?
Хладна, хладна, и на крају њена топла љубав.

Али ко је волео мене,
Који ће мушкарац крварити због мене?“

Зора Троје
Дуга зора
Старица дрхти на сунцу.

Сквийѝ Ченел

НОКТУРНА

5.

Уморан сам од љубави, а твоје су усне
Макови порасли у ноћи.
Дај ми зато твоје усне
Да бих могао да заспим.

6.

Уморан сам од жудње,
Клонуо сам од љубави;
На моју главу месечина је
Пала
Као мач.

Џон Курнос

РУЖА

Сећам се дана када сам стајао на морској обали поред Нице и држао скарлетну ружу у руци.

Мирно море, миловано сунцем, било је обучено у светлоплаво, под велом златног и љубичастог, оивичено сребром.

Нежно су таласи преклапали обалу, и скупљали се у бисере, смарагде и опале, убрзани ка мојим ногама са једноличним, ритмичним звуком, као продужена нота харфе са једном струном.

Високо на чистом, плаво-златном небу висио је велики, горући диск сунца.

Бели галебови лебдели су над таласима, час их једва дотичући својим снежнобелим грудима, час се поново подижући у висине, као лептири изнад зелених пашњака...

Далеко на истоку брод, пратећи свој дим, клизио је мирно са видика као да је тонуо у ништа.

Бацио сам ружу у море, и гледао је, ухваћену у талас, како ишчезава, црвена у снежнобелој пени, лађа у валу смарагда.

И море је наставило да ми се враћа, изнова и изнова, на крају не више цвет, већ расуте латице на неуморној води.

Тако са срцем, и свим поносним стварима. На крају не остаје ништа сем шачице латица које су некада биле поносан цвет.

Хилда Дулийл

ЕПИГРАМ

Епиграм

(По Грку)

Она златна је отишла са гозби,
Она, љубимица Артиметусова,
Ласта, сјајна Хомеона,
Отишла са драгим цвркутом.

Приап

(Чувар воћњака)

Видела сам прву крушку
Како пада.
Трагалац за медом, златом прошаран,
Жути рој
Није био бржи од мене
(Сачувај нас љупкости!)
И осетила сам се пало
Плачући.
Ти си нас критиковала својим цветовима;
Сачувај нас лепоте
Воћних стабала!

Трагалац за медом
Се не зауставља.
У ваздуху одјекује песма,
И сама сам оборена.

О грубо истесани
 Боже воћњака,
 Доносим ти понуду;
 Мада сам ниси леп
 (Сине бога),
 Сачувај нас љупкости.

Опале лешнике,
 Најзад ољуштене из својих зелених омотача,
 Грожђе, црвено-љубичасто,
 Његове бобице
 Цуре вином,
 Већ распукле нарове
 И смежурану смокву,
 И нетакнуте дуње
 Доносим ти на жртву.

Ореада

Усковитлај се море -
 Усковитлај своје зашиљене борове
 Пљусни своје велике борове
 На наше стене,
 Завитлај своје зеленило преко нас,
 Прекриј нас својим локвама боровине.

Вече

Светло прелази
 Са обронка на обронак
 Са цвета на цвет.
 Крунице, широко отворене
 Под светлом
 Побледе.
 Латице се скупљају,
 Плави вршци се савијају
 Према плављем срцу
 И цвеће је изгубљено.

Пупољци дрена још су бели
 Али сенка се уздиже

Из корена дрена
Црно пузи од корена до корена,
Сваки лист
Гравира други лист на трави
Сенка тражи сенку
И обоје су - и лист
И сенка листа изгубљени.

Ситалке

Дошао си на растојање
Лепше
Него иједан подземни бог
У дворани испод
Далеких обала Ликије,
Више него иједан небески бог
Који нас не додирује
Овде на засејаној трави.
Чак, него Агрестес
Скупљајући порушено лишће.

Хермес путева

1

Отврдли песак се разбија
И његова зрна су
Чиста као вино.

Далеко изнад његовог пространства
Ветар
Играјући се на широкој обали
Гомила мале гребене
И велики таласи
Преламају се преко њих.

Али више него са запенушаних путева
Мора,
Знам га са раскршћа
Хермеса, који је чекао.

Неодлучан,
 Суочен с три пута
 Дочекујући путнике,
 Он кога воћњак мора
 Заклања од запада,
 Са истока
 Трпи ветар са мора;
 Суочава се са великим динама.

Ветар премешта
 Дине,
 И храпава, скорела трава
 Одговара.

Хеј,
 Пљуште ударци бича око мојих чланака!

2

Мали је
 Овај бели поток
 Што тече испод земље
 Из тополама засењеног брда,
 Али вода је слатка.

Јабуре на малом дрвећу
 Тврде су,
 Превише мале,
 Прекасно сазреле
 Од очајног сунца
 Које се бори кроз морску измаглицу.

Гране дрвећа
 Увиле су се
 Бројним лепетима,
 Увијене су гране са малим листовима,
 Али њихова сенка
 Није сенка врха катарке
 Ни сенка искиданих једара.

Хермесе, Хермесе,
 Велико море је пенило,

Шкргутало зубима крај мене;
Али ти си чекао
Онде где се морска трава
Мрси са травом копна.

Башта

1

Чиста си,
Ружо из камена,
Тешка као град.

Могла бих састругати боју
Са латице,
Као да скидам боју са стене.

Ако бих могла да сломим тебе
Могла бих сломити дрво.

Ако бих се могла помаћи
Могла бих сломити дрво,
Могла бих сломити тебе.

2

О ветре,
Распори јару
Исеци јару
Раскомадај је на дроњке.

Воће не може пасти
Кроз овај густи ваздух:
Воће не може пасти у јару
Која га потискује и тупи
Шиљке крушака
И округлине грожђа.

Исеци јару,
Узори кроз њу,
Усмери је на једну и на дугу страну
Твога пута.

Базен

Да ли си жив?
 Додирујем те.
 Подрхтаваш као морска риба.
 Покривам те својом мрежом.
 Шта си - ти потчињени?

Морска ружа

Ружо, дивљакињо ружо,
 Осакаћена, са само неколико латица
 Мршави цвете, танки,
 Проређеног лишћа,

Драгоценија
 Него мокра дужа
 Сама на грани -
 Стојиш на спруду.

Закржљала, малих листова,
 Бачена си на песак
 Подигнута си
 У искричавом песку
 Који се миче на ветру.

Може ли ружа у зачинима
 Да исцеди тако резак мирис
 Очврснуо у листу?

Ако ме пустиш да певам

Ако ме пустиш да певам,
 Тај Бог ће бити
 Милосрдан сваком од нас који
 Нашли смо својствену дивљу Дафне
 На дрвету, на кори,
 И свакоме који слика
 У подножју напуштеног стуба
 Слику
 Хијакинта.

Епитаф

Дакле, ја могу рећи:
“Умрла сам од живљења,
Живевши један сат.“

Дакле, они могу рећи:
“Умрла је желећи
Дар који човеку није дат.“

Дакле, ти можеш рећи:
“Грчки цвет, грчка екстаза
Враћа правом смеру

Оног ко је умро
Пратећи
Замршене песме изгубљену меру.“

Еурипидов Ифигениј на Аулиди

Хор халкишких жена (одломак)

4

Ако би неки бог стао овде
Не би могао да проговори
Пред овим призором бродова
Окруженим бродовима.

Ова лепота је превише
За сваку жену.
Гори у мојим очима.

Формација је рог од слоноваче.
Мирмидонци у педесет дрхтавих бродова
Налазе се сдесна.

Ово су Ахилови бродови.
На прамац сваког
По једна богиња просипа злато:
Водени духови изрезбарени су у сузама богова.

Џон Гулд Флечер

КЛИЗАЧИ

Клизачи

Црне ласте које јуришају или лебде
 У метежу замршених окрета и обрта,
 Клизачи клизе преко залеђене реке.
 И шкрипање њихових клизачки док гребу по површини
 Личи на трљање једног о други, два танка сребрна новчића.

Зора

Над источним хоризонтом,
 Велики црвени цвет зоре
 Полако се отвара, латицу по латицу:
 Стабла израњају из таме
 Сабласних сребрних листова,
 Прашњавих од росе.
 Израња нова свест
 Невољно из таласа сна;
 Са хладним изненађењем не налазећи
 Нове непознате ствари са којима би упоредила снове,
 Већ једино познате облике
 Дирек кревета, прозорско окно и зид,

У граду,
 Улице које су последње заспале,
 Још увек чувају устајале фрагменте ноћи,

Сан истиче из непокретних канти,
Сан дрема преко ђубрета на улицама
Сан спава крај флаша за млеко уз задња врата.
И затвара собе
Иза спуштених ролетни,
Изобличена бледа лица се несвесно ругају дану.

Али, на рубовима града,
Сан је већ испран:
Светло цеди влажне зелене листове.
Утиче у чашице цветова,
Скаче у варницама кроз капи росе,
Обмотава се око прозора
Са будећим птицама;
Ролетне су дигнуте и оџаци се пуше,
Стопала тупкају преко неких стаза,
Као зора бели путеви који ишчезавају,
Десетак возова се скупља
На упоришту ноћи.

Ф. С. Флинџ

ЛОНДОНЕ

Лондоне

Лондоне, мој прелепи,
Није то сумрак
Ни бледо зелено небо
Које трепери кроз завесу
Сребрних бреза,
Није тишина;
Није то надање
Птица
Над ливадам,
Ни тама
Која се шуња преко свих ствари
Што ме дира.

Већ док месец лагано пузи
Изнад врхова дрвећа
Међу звездама,
Мислим на њега
И на сјај који његов пролазак
Баца на људе.

Лондоне, мој прелепи,
Попећу се
На гране
На месечином обасјане врхове дрвећа,
Да би моју крв могао да охлади
Ветар.

Просјак

У беди
Звиждећи своју тугу
Један старац стоји
Погнут и згрчен,
Прљаве браде
Мртвих очију.

Скврчен и бедан
Дрхтећи у изношеној одећи -
Ветрови га шибају
Глад га гризе,
Безнадежан, пиштаљка у његовој руци,
Звижди.

Послушај! необичан звук
Његове тужне музике,
Ваздух из празног стомака
Написао је магично
У ветру -

Сребрну шару у бронзи.

Новембар

Што је вечно у теби
Видим
У оба твоја ока.

Била си међу гранама јабуке;
Сунце је сијало, био је новембар.

Сунце и јабуке и смех
И љубав
Ми смо скупљали, ти и ја.

И птице су певале.

Конуси

Плава магла после пљуска
 Попуњава рупе на крошњама;

Сунце позлаћује врхове
 Копала јаблана, негде тамо,
 Иза кућа.

Овде се њише грана
 А тамо цвркуће врабац.

Поруб завесе, опшивен ружичастим,
 Лелуја, и напола открива
 Црвени камин.

Мир у соби
 Стрпљиво трпи
 Звук корака на улици.

Рефлектор

Није било пуцњева,
 Ни урлика бомби које експлодирају,
 Али тама има руб
 Који притиска живце спавача.

Буди се;
 Ништа не ремети тишину,
 Осим што се можда светло одбије,
 Само једном, од завесе
 Невидљиве у мраку.

Ипак, постоји нешто друго
 Што га извлачи из кревета;
 И стоји у мраку
 Са промрзлим стопалима на поду
 И хладним ваздухом око чукљева,
 Не зна зашто,
 Али одлази до прозора и види
 Сноп светла, неколико миља дуг,
 Дели ноћ на два дела пред њим,
 Миран, укочен, пулсирајући.

Куће и дворишта под њим
Леже под снегом,
Тихе, обојене у љубичасто.

Није било пуцњева,
Ни урлика бомби које експлодирају;
Само та будност скривена међу кућама прекривеним снегом,
И велики сноп који потискује назад у небо
Светло које је узето од њега.

Војници

Брате,
Видео сам те на блатњавом путу
У Француској
Како пролазиш са својим батаљоном,
С пушком на рамену, стројевим кораком,
У корачници;
Стајао сам мирно,
Прекрстио сам руке око моје пушке,
Са мојим батаљоном.
Прошао си поред мене и очи су нам се среле.
Нисмо се видели од времена
Кад смо се заједно пели на брда Девона!
Очи су нам се среле, уплашене,
И зато што је наређење било Тишина,
Нисмо се усудили да проговоримо.

О лице мог пријатеља,
Једино препознатљиво од свих тих лица,
Отишло си даље, отишло си даље,
У таму;
А ја сам седео овде за својим столом
Задржавајући сузе,
Затворених уста, стискајући зубе
Знајући да ти нећу бити
Ни толико близу као кад сам те видео
У сну.

Лабуд

Под сенком љиљана
И златним
И плавим и љубичастим
Које жутиловка и јаблан
Изливају на воду,
Трепере рибе.

Преко зелених хладних листова
И умаласаног сребра
И бакра прекривеног патином
Његовог врата и кљуна,
Према дубоким тамним водама
Испод лука
Полако плови лабуд.

У тами лука лабуд плови
И у црне дубине моје туге
Носи белу ружу пламена.

Форд Медокс Форд

ИЗ АНТВЕРПЕНА

Из Антверпена

4

Ово је Черинг Крос;
Поноћ је;
Ту је мноштво, а сред масе
Нема светла. Стоје
Људи, сви црни и мало који од њих се огласи.
Свакако, ово је мртва жена - мртва мајка!
Има мртво лице;
Сва је обучена у црно; усред мрака
Шета до књижаре па назад полако
На зачеље масе:
И опет тако и опет тако,
Заноси се и хода насумице.

Ово је Черинг Крос;
Један је сат.
Још увек је облачно, и врло мало је светла;
Велика клупка сенки изнад црне масе
И мало који од њих се огласе...
И сада!... То је још једна мртва мајка из реда
И још једна, и још једна и још једна...
И мала деца, сва у црно обучена
Сва мртвих лица, чекају крај свих чекаоница
Иду од једне до друге, проверавају сваку
У непрозирном мраку.

Ово су Фландријске жене,
Чекају нестале.
Чекају нестале који неће испловити;
Чекају нестале које неће довести воз, ни путничка кола
Да загрле све ове жене са мртвим лицима,
Чекају нестале који леже мртви између шлемова и бајонета
У тамним рововима.
Ово је Черинг Крос; прошао је један сат;
Мало је светла

Много је бола.

Џејмс Џојс

ЧУЈЕМ ВОЈСКУ

Чујем војску док бесно преко земље јуриша
И грмљавину коња: пена им око ногу.
Дрски, црних оклопа, а иза, уз звук бича
Возари махнитају, шибају све што могу.

Узвикују у ноћи ужасни бојни поклич.
Кад из даљине чујем њихов смех у сну јечим.
У мрак сна се забоду, пламен заслепи очи,
Као по наковњу, по срцу звечи, звечи.

У тријумфу стресају косу, сиву и дугу,
Стижу из мора, трче, крај обале бука, сила.
Срце зар ниси мудро, зар трпиш очај, тугу?
Љубави, о љубави, што си ме напустила?

Дејвид Херберџ Лоренс

ЗЕЛЕНО

Зелено

Небо је било зелено као јабука
 Небо је било као зелена лоза која се придржавала за сунце
 Месец је био златна петељка између њих

Отворила је очи, и зелене
 Сијале су, чисто као неотворени цветови
 По први пут, сада по први пут виђене.

Забрањено

Изнад мрачних планина, бледа, изгубљена врпца дуге,
 А између нас и њих, гром;
 А доле, у зеленом житу, радници стоје
 Као тамни паљеви, мирно у зеленом житу.

Ближа си ми, и твоја нага стопала у сандалама,
 И кроз мирис голе дрвенарије балкона
 Распознајем мирис твоје косе; и сада гипка
 Муња пада са неба.

Низ бледозелену и ледничку реку плови
 Тамни брод кроз тмину - а где ће?
 Гром риче. Али још имамо једно друго.
 Гола муња на небесима оклева
 И очајава. Шта имамо сем једно друго?
 И брод је отишао.

На прозору

Бор се нагиње да чује шта гунђа источни ветар
То због чега се јаблани црни хистерично смеју
На кући дана споро се спушта источна ролетна

Низ долину начичкани гробови крију свој стари
Мрак у покрову измаглице, месечина преко алеје
Светиљки која почиње изненада да квари

Лишће крај прозора пада, неку реч дошапне тако
Лицу што вири из мрака, напетом, са два ока мрака
Која заувек озбиљна посматрају кроз стакло.

Блискост

Зар ти није стало до моје љубави? - рекла је горко.

Пружио сам јој огледало, и рекао:
Молим те постави ово питање правој особи!
Молим те све захтеве упути главном штабу!
У свим случајевима од емотивне важности
Молим те приђи директно највишем ауторитету!
- И тако сам јој предао огледало.

И она би га разбила о моју главу,
Али је угледала свој одраз
И то ју је, као омађијану, држало пар секунди
Док нисам побегао.

Највиша реалност

Један младић ми је рекао:
Заинтересован сам за проблем стварности!

Рекао сам: Стварно!
Онда сам га видео како кришом окреће поглед
Ка великом огледалу, у сопствену очаравајућу сенку.

Љубав која ствара слику

Увек
 У мом средишту
 Гори мали пламен беса, који глође
 Из додира који су превршили меру, из врелих прстију љубави
 који чепркају.

Увек сам
 У очима оних који су ме заиста волели
 Видео само слику онога кога су волели
 И грешком ме
 Побркали са мном.

И увек је
 То био допадљиви мајмун који је личио на мене
 И ругао ми се.

Тако да сада изнад свих ствари
 Желим да очувам своју нагост
 Од ругања и канџи љубави која прави слику.

Ништа да се сачува

Нема ничега да се сачува, сада је све изгубљено,
 Осим сићушне сржи ћутања у срцу
 Као око љубичице.

Слушајте свираче!

Свирачи свирају у раној ноћи
 Али то су само несрећни људи који стварају буку
 Да заглуше унутрашњу какофонију - своју и нашу.

Мали месец, сасвим тих, нагиње се и пева себи
 Кроз ноћ
 А људска музика је миш који глође,
 Глође у дрвеној замци заробљен.

Ејми Ловел

УЛИЦЕ

Улице

Лутајући кроз осам стотина и осам улица града,
Нисам видела ништа тако лепо
Као жене у ботаничкој башти
Са опасачима од исплетеног злата,
И њиховим хаљинама са дугим рукавима,
Обојеним као влакно дрвета
Како су ходале,
Пешеви њихових мантила слободно су лепршали
А крвавоцрвена постава је блистала као оштро назубљени
листови јавора
У јесен.

Јошिवарина тужбалица

Златни паунови
Под расцветалим трешњама,
Али на пространом мору
Нигде чамца.

Околност

На листовима јавора
Зора црвено сија,
Али на цвету лотоса
Она има бледу прозирност сунца.

Јесен

Целога дана сам посматрала пурпурне листове лозе
Како падају у воду.
И сада на месечини и даље падају
Али сваки лист је обрубљен сребром.

Илузија

Шетајући поред дрвета божура
Видела сам тврдокрилца
Чија су крила била од црног лака
Попрсканог млеком.
Ухватила бих га
Али је брзо пебегао од мене
И сакрио се под камени лотос
Који је придржавао статуу Буде.

Јесења измаглица

Је ли то вилинкоњиц или лист јавора
Који се спушта на воду?

Средње године

На црни лед
Преко кога је, остављајући неразговорне шаре,
Пројурио невешти клизач.
Наличи једнолична површина мог срца.

Меријен Мур

ТАЛИСМАН

Талисман

Поред расцепљеног јарбола
Ишчупаног из брода и баченог
Недалеко од његове олупине

Запањени пастир нашао је
Утиснутог у земљу
Морског галеба

Lapis lazuli
Морског скарабеја,
Раширених крила

Како савија своје коралне ноге,
Отвара кљун да поздрави
Давно умрлог човека.

Он је створио свој параван

Не од сребра, не од жице
Већ од ловора на ветру

Представио море свету
Вали - шаре на тапету.

Онде смокву, овде лице

Свод за змајев лет у кругу

Нацртао тамо дугу
Овде цветак љубичице.

Езра Паунд

НА СТАНИЦИ МЕТРОА

На станици метроа

Привиђење ових лица у маси;
Петелке на влажној, црној грани.

Девојка

Дрво ми је урасло у шаке
Биљни сок ми се попео до руку
Дрво ми је израсло из груди
Нагнуте
Гране вуре из мене као руке

Дрво ти си
Маховина ти си
Љубичице с ветром изнад њих
Дете - тако високо - ти си
И све је то будаласто свету.

Албатре

Ова дама у белој хаљини за купање коју зове пењоаром,
Тренутно је љубавница мог пријатеља,
И фина бела шапа њеног пса
Није финија од ње.
Ни сам Готје не би презрео контраст њихових бледила

Док седи у великој столици
Између две доконе свеће.

ΛΩΡΙΑ⁴⁾

Буди у мени као вечна ђудљивост
Студеног ветра, а не
Као пролазне ствари -
Веселост цвећа.
Имај ме у тешкој усамљености
Неосунчаних гребена
И сивих вода.
Нек богови говоре благо о нама
У будућим данима,
Тамни цветови Орка
Нек се сећају тебе.

Повратак

Види, враћају се, ах види пипав
Покрет, и спора стопала,
Тај немир у миру и непоуздано
Колебање!
Види, враћају се, један по један,
Са страхом, и полубудни:
Као да снег оклева
И шуми у ветру, и као да би да се врати назад;
Ово су били “Окрилаћени страхотвори“, неповредиви
Богови крилатих ципела!

Са њима сребрни пси, што њуше траг у ваздуху!
Хеј! Хеј!
Ови су били брзи на пљачки;
Ови оштрога њуха;
Ово су биле душе крви.

Спори на повоцу,
Безбојни зауздани људи

Забавни комад за Њено царско величанство

О, лепезо од беле свиле,
Чиста као мраз на власти траве,
И ти си спуштена са стране.

Сусрет

И док су говорили о новој моралности
Њене очи су ме истраживале.
И када сам устао да одем
Прсти су јој били као ткиво
Јапанске папирне салвете.

Башта

Као повесмо од лелујаве свиле, које ветар носи уз зид
Она шета уз ограду стазе
У Кенсингтон гардену
И малопомало умире
Од неке врсте емотивне малокрвности.

А около је руља,
Прљава, дрска, недопадљива деца сиромашних.
Они ће населити земљу.

Са њом умире добар одгој и лепо понашање.
Њена чамотиња је изврсна и претерана.
Волела би да неко говори са њом,
И скоро се боји да ћу ја
Починити ту неопрезност.

Напомена преводаоца:

Све песме Езре Паунда у овом избору већ су биле сасвим добро преведене на српски. Приликом превођења имао сам то у виду. Моји преводи, међутим, истичу значења, која се нису могла извући на основу ранијих. Истовремено сам, свакако, песмама одузео нека значења која се могу ишчитати из ранијих превода.

Ален Ајворд

ИЗ МИРИШЉАВОГ ЛИШЋА СА КИНЕСКЕ ВАЗЕ

Сирена

Бродски момак који се нагао са брода *Балвна са мноћо бисера*, и чешљао зелене увојке мора својим прстима од слоноваче, верујући да је чуо глас сирене, бацио је своје тело, доле, међу таласе.

Млечни пут

Моја мајка је веровала да се сваке ноћи процесција чамаца који носе фењере нечујно креће преко неба, и вода која прска са њихових весала пада на земљу у облику росе. Не верујем више да су звезде чамци који носе фењере, не више да је роса отресена са њихових весала.

Морска шкољка

Страсни љубавник, чији се уздаси враћају њему са svakим поветарцем, цео свет је као шумна морска шкољка.

Вилијам Карлос Вилијамс

ДУХ ВАТРЕ

Дух ватре

Стар сам
Угрејао се крај ове ватре?
У средишту ових пламенова
Седим, зуби ми цвокоћу!
Где да потражим утеху?

Марку Антонију на небу

Ова мирна јутарња светлост
Одблеснута колико пута
Од траве и дрвећа и облака
Улази у моју северну собу
Дотичући зидове
Травом
И облацима и дрвећем.
Антоније,
Дрвеће и трава и облаци,
Зашто си пратио
То вољено тело
Бродовима у Аквијум?
Надам се зато
Што си је знао педаљ по педаљ
Од погнутих стопала до горе
До корена њене косе
И опед доле, и да

Си је видео
Изнад беснила битке -
Облака и дрвећа и траве.

Од тада
Слушаш на небу.

Портрет једне даме

Твоја бедра су стабла јабука
Чији цветови дотичу небо.
Које небо? Небо
На ком је Вато окачио дамину
Папучицу. Твоја колена
Су јужни ветар - или
Ковитлац снега. Ах! Какав
Је то човек био Фрагонар?
- Као да то пружа икакав
Икакав одговор. Ах, да - испод
Колена, када већ мелодија
Иде овим путем, један је
Од оних лепих летњих дана,
Висока трава твојих чланака,
Трепери над обалом -
Којом обалом? -
Ах! Латица можда. Како бих
Могоо знати?
Којом обалом? Којом обалом?
Летица, рекох, са стабла јабуке.

Сенка

Меко као улегнуће у земљи
У које је камен положен -
Тако меко, тако глатко, тако свеже
Пролеће ме опкољава
Својим рукама и шакама.

Богато као мирис
Нове земље на камену
Који је положен и испушта

Пару кроз своје поре -
Пролеће ме опкољава
Својом цветном косом
Доноси таму мојим очима.

Метричка фигура

Птица је на јаблану!
То је сунце!
Листови су мале жуте рибе
Које пливају у реци.
Птица пролеће тик изнад њих,
Дан је на њеним крилима.
Феб!
Он је тај који ствара
Велики сјај међу јаблановима!
Његово је то певање које
Надјачава буку
Лишће које се судара на ветру.

Летња песма

Месече луталицо
Који се смејеш
Нејасним ироничним смехом
У ово блиставо, росом наквашено
Летње јутро -
Непристрасним,
Поспано нехајним,
Лутајућим осмехом -
Ако бих
Купио кошуљу
Твоје боје и
Ставио небоплаву
Кравату
Где би ме одвели?

Јесен

Застој људи
Над отвореним

Гробом испод њих
Тешко лишће

Слави
Опадање и испуњава

За нови пут
На ком

Један старац
На коленима

Скупља корпу -
Пуну

Безбојне траве за
Своје козе.

Киша

Као што киша навлажи
Све
Тако и
Твоја љубав

Купа сваки
Непокривен
Предмет на свету

У кућама
Драгоцене суве
Собе
Забрањене љубави
Где живимо
Послушај прскање
Кише -

Ту
Слике
Су сигурне
Металне посуде
Ствари за пећницу -
Све наложнице
Нашег
Задовољства
Види
Са свог прозора

Пролећни пљусак
Твоје љубави
Кишу
Која пада -

Стабла
Су постала
Звери тек изрониле
Из мора
Вода
Цури кроз пукотине
Њихових склоништа -

Дакле мој живот је потрошен
Да задржим нашу љубав
Са којом она пљушти
По свету
Пролећна
капања

Тако шири
Речи
Једну од друге да пропусти
Своју љубав
И јурећи између
Капи
Киша
Је љубазан лекар
Киша
Са својим мислима преко
Океана
Све

Присутна
 Хода
Невидљивим хитрим ножицама
Преко
 Беспомоћних
 Таласа -

Несветовна љубав
Која нема наде
 У свет

 И то
Не може променити свет
У својој радости
 Киша
Пада на земљу
И траву и цветове
Улази
 Савршено
У форму из своје течне
Чистоте
 Али љубав није
Световна
 И ништа
Од ње не настаје сем љубави
Прати
И пада без краја
Из
 Њених мисли.

О ПЕСНИЦИМА

Ричард Олдингтон (1892-1962)

Са Х. Д. (у браку од 1915 до 1937) преводио је са грчког и латинског. Уређивао је часопис *Епоиси*, у ком је објављивао есеје о француској поезији и филозофији. После Великог рата у ком је онеспособљен, живео је у Француској и Италији. Писао је и романе од којих је најпознатији *Јунакова смрт*.

Скијвиј Ченел

Готово ништа се не зна о њему.

Х. Д. (Хилда Дулијл), (1886-1961)

За време студија дружила се са Паундом и Вилијамсом. Доживела је низ трагедија, укључујући и Олдингтоново учешће у рату. Отишла је код Фројда и подвргла се психоанализи. О томе је написала књигу *Посвећа Фројду*. Три најбоље збирке песама написала је после Другог светског рата: *Зидови не љадају* (1944), *Посвећа анђелима* (1945), *Цвећање љућа* (1946). Песме су јој хеленистичке. Писала је и романе и књиге за децу. Последње дело јој је poema *Хелена у Епхиру* (1960). Њену песму *Ореада* Паунд је узимао као пример имажистичке поезије.

Џон Гулд Флечер (1886-1950)

Најважнија дела:

Озарења (1915), збирка песама која се ослања на имажизам.

Гоблини и љаоде (1916), експериментална песничка књига, делимично у вишегласној прози.

Пол Гоџен (1921)
Живојџ је моја ђесма (1937), аутобиографија.

Френк Сџјуарџ Флинџ (1885-1960)

Без учитеља научио је десет језика. Прва збирка песама *У мрежи звезда* (1909) садржи раније верзије неких имажистичких песама. То је у основи романтичарска поезија али осећа се тежња ка слободнијој форми. *Каденце* (1915) су писане углавном у слободном стиху. У трећој књизи *Друџи свей: Каденце* враћа се духу романтизма.

Форд Медокс Форд (рођен Хефр) (1873-1939)

Написао је неколико историјских романа, биографију Џозефа Конрада (са којим се и дружио), студије о Хенрију Џејмсу и Росетију. Погинуо је у Француској.

Томас Ернесџ Хјум (1887-1917)

Идејни творац имајизма. Није много написао. Сабране песме и чланке *Живојџ и схваџања Т. Е. Хјума* објавио је А. Р. Џоунс 1960. Преводио је Сорела и Бергсона. Погинуо је у борби.

Џејмс Џојс (1882-1941)

Један од највећих писаца двадесетог века. Најзначајнија дела су му збирка приповедака *Даблинци* и романи *Порџреџ умејџника као младића*, *Уликс* и *Финеџаново бдење*. Прва књига коју је објавио била је збирка песама *Камерна музика* (1907). Велики експериментатор у прози, писао прилично традиционалне стихове.

Дејвид Херберџ Лоренс (1885-1930)

Написао је доста романа, али и велики број песничких збирки: *Љубавне и друџе ђесме* (1916), *Нове ђесме* (1918), *Залив* (1919), *Пџишце, звери и цвеће* (1923) *Ransies* (1929), *Пеџкања* (1930), *Последње ђесме* (1930, постхумно).

Ејми Ловел (1874-1925)

Писала је много. Њена књига *Духови* (1916) садржи 360 страна стихова. Песме из заоставштине објављене су у три тома. Обојавала је Китса и написала његову биографију.

Меријен Креј Мур (1887-1972)

Објавила неколико збирки песама и преводила Ла Фонтена.

Езра Лумис Паунд (1885-1972)

Један од највећих песника двадесетог века. Прву збирку *La Luna e Spento* (1908) објавио је у Италији. Следе *Personae* (1909), *Canzoni* (1911), *Проштивударци* (1912), *Лусира*, *Киџај* (1916), *Пошџа Секџу Пројерцију*, *Хју Селвин Моберли* (1920). Остатак живота проводи пишући “модеран еп” - *Santos*, најамбициозније песничко дело двадесетог века. У свакој фази свог стваралаштва Паунд је уносио огроман број новина које су утицале на развој модерне поезије. Данас се о имајизму мање говори као о песничком правцу, а више као о фази Паундовог стваралаштва.

На Паундову величину баца сенку низ ексцентричности у његовој биографији - антисемита, гласноговорник фашизма, велики део живота провео у менталној установи.

Вилијам Карлос Вилијамс (1883-1963)

Један од најзначајнијих америчких песника двадесетог века. Пресудно утицао на касније генерације. Његов слободан стих је готово проза. Најзначајније дело је *Пајерсон*, амерички еп.

Најомена

Приликом састављања овог избора служио сам се издањем које је приредио Питер Џонс, *Imagist Poetry* из 1972. Одатле су преузети сви текстови, као и увод који је благо модификован.

Приредио и превео Никола Живановић

1. Image
2. Ово није сасвим тачно. Имајисти нису довољно познавали јапанску поезију (прим. прев)
3. *У сџарој баиџи*. Наслов песме је написан на француском језику.
4. *Дориа (Доранка)*. Наслов песме је написан на грчком језику.